

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ

Пахальчук Н.О., Мируха О.І., Романенко Г.М.

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

У статті висвітлюються особливості організації рухової активності дітей на основі визначених педагогічних умов. З метою з'ясування рівнів рухової активності дошкільників було виділено мотиваційний, теоретико-практичний та діяльнісний критерії та використовувались спостереження, анкетування, методики ігрового тестування тощо. У статті запропоновано використувувати ігри-подорожі, творчі завдання фізкультурно-оздоровлювального спрямування, різні форми роботи з родинами дітей дошкільного віку. Перспективи подальших розвідок вбачаємо в розробці методичних рекомендацій щодо використання оздоровчих видів гімнастики в роботі з до-шкільниками.

Ключові слова: фізкультурно-оздоровчі технології, діти дошкільного віку, взаємодія з родиною, інтерес до фізичних вправ.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямків удосконалення сучасної теорії та практики фізичної культури в дошкільному навчальному закладі є пошук нових форм, методів та прийомів фізичного виховання дітей. Демократичні процеси, що відбуваються в державі, вимагають раціональної трансформації сучасної освіти, зокрема, її дошкільної ланки як основи соціокультурного становлення особистості. Основною метою дошкільної освіти є не стільки набуття дитиною системи галузевих знань, скільки опанування наукою життя, де пріоритетним напрямом є її фізичне виховання. При правильно організованих заняттях фізичними вправами створюються сприятливі умови для виховання позитивних рис характеру, етичних якостей, прояву вольових якостей. Фізичні рухи – основний і специфічний засіб фізичної культури, фізичного виховання підростаючої особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наразі в Україні здійснюються активні пошуки шляхів активізації рухової активності дітей дошкільного віку. Серед інноваційних технологій та методик фізичного виховання виділяються театр фізичного оздоровлення дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, казкова гімнастика (М. Єфименко), школа розумного руху: програма фізичного виховання в системі «Дошкільний навчальний заклад – Початкова школа» (О. Аксьонова), пластикшоу-класик (М. Єфименко, Ю. Бойко); методика розвитку «рухового інтелекту» (О. Аксьонова, Н. Денисенко, О. Миронюк, С. Циба); створення здоров'язберігального середовища в дошкільному навчальному закладі (О. Богініч, Н. Левінець); організація рухового режиму дошкільників (Е. Вільчковський, Н. Денисенко); технологія взаємодії дошкільних навчальних закладів із родинами «До здоров'я дітей через освіту дорослих» (Л. Лохвицька, Т. Андрущенко); методика використання елементів хатха-йоги (Л. Сварковська, О. Єршова) та ін. Так, науковці [1, с. 14] слушно зазначають,

що до мотивів активізації рухової активності дітей належать вроджена потреба в руховій діяльності; інтерес до цікавого та доступного для них змісту; можливість самоствердитися в тому, що найкраще виходить (самореалізація), інтерес до всього таємничого, нового: це може бути нова вправа, цікаві засоби, казковий сюжет, нове обладнання тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Активізація рухової активності є важливою проблемою сьогодення [1; 2; 3; 4 та ін.]. Вченими та дослідниками визначена система заходів, форм, методів та прийомів роботи з метою покращення негативної тенденції зниження рівня показників здоров'я дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Проте ера інформатизації та комп'ютеризації з її новітніми засобами впливу на свідомість та підсвідомість підростаючого покоління вимагає безперервного пошуку та комплексного удосконалення всього арсеналу засобів активізації рухової активності дітей.

Метою статті є представлення прикладів реалізації педагогічних умов підвищення рухової активності дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою виявлення рівня рухової активності старших дошкільників нами були виділені критерії та показники рухової активності дітей: мотиваційний (наявність інтересу до виконання фізичних вправ, виявлення бажання займатися фізкультурно-оздоровчою діяльністю), теоретико-практичний (володіння елементарними знаннями в галузі фізичної культури, виявлення рівня розвитку фізичних якостей), діяльнісний (уміння виконувати рухові дії відповідно до програми виховання дітей дошкільного віку, уміння творчо інтерпретувати запропоновані фізичні вправи). Нами були використані спостереження, анкетування, методики ігрового тестування Миколи Єфименка, виконання дошкільниками творчих завдань.

У результаті діагностичного обстеження за трьома критеріями три рівня активності дітей

старшого дошкільного віку (126 респондентів). *Низький рівень* (32,5% опитаних) переважає в дітей, в яких виникає ситуативний інтерес до занять фізкультурно-оздоровчою діяльністю, дошкільники не володіють знаннями, уміннями та навичками, не вміють раціонально підходити до розв'язання ігрових завдань та співпрацювати в колективі, характеризуються низькою фізичною підготовкою. *Середній рівень* (41,3% опитаних) переважає в дітей, яким властиві зацікавленість в організації фізкультурно-оздоровчої діяльності; недостатній рівень володіння елементарними знаннями, які передбачені програмою й практичними уміннями та навичками їх реалізації. Діти добре розуміють значення фізкультурно-оздоровчої діяльності для організму, впевнено і цілеспрямовано виконують поставлені перед ними завдання. *Високий рівень* (26,2% опитаних) переважає в дітей, яким властивий підвищений рівень зацікавленості в фізкультурно-оздоровчій діяльності, висока мотивація до занять фізичною культурою, діти на високому рівні володіють елементарними теоретичними знаннями в галузі фізичної культури та фізичною підготовкою, здатні до творчої інтерпретації поставлених завдань. Проведені дослідження дають підставу для висновку про недостатній рівень активності дітей у фізкультурно-оздоровчій діяльності, що потребує внесення змін у процес її організації.

На основі аналізу літературних джерел [1; 3 та ін.] та власних досліджень [2; 4; 5 та ін.] нами визначено педагогічні умови підвищення рухової активності дітей у системі фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО: підвищення інтересу в дітей дошкільного віку до виконання фізичних вправ; використання фізкультурно-оздоровчих технологій у роботі з дошкільниками; забезпечення співпраці ЗДО та сім'ї з метою формування рухового досвіду дошкільників.

Так, ігрова діяльність янайкраще розвиває дитячий організм, захоплює емоційний стан дитини, розвиває творчі здібності, активізує дитяче мислення, уяву, сприяє формуванню позитивного ставлення дошкільників до фізичної культури. Основою повноцінного гармонійного розвитку особистості дитини є її фізичне виховання і загальне оздоровлення. Спеціально організована фізкультурно-оздоровча робота в ЗДО повною мірою може сприяти формуванню та розвитку творчої особистості за умови створення креативного розвивального середовища.

З дітьми дошкільного віку доцільно проводити фізкультурні ігри-подорожі типу «Мандрівка на острів Футболандію», «Туристичний похід спортивними стежинами», «Велика фізкультурна мандрівка», «Дорогами козацьких зв'язів», «У пошуках здоров'я», «Подорож у країну Олімпійську», «В місто Чарівних Гімнастів», «Регата «Фізкультурні цікавинки», «Турнір фізкультурників», «Фізкультурно-

оздоровче авторалі», «Музично-руховий Уїмблдон», «Фізкультмандрівка до оздоровчого водоспаду», «Подорож до дивосвіту Силачів», «Подорож танцювально-ігровими планетами», «Стройовий слалом», «Авторалі «Козацькі забави» та ін. Також з дошкільниками доцільно виконувати загальнорозвивальні вправи на певний музичний мотив з нетрадиційним інвентарем, із різним ритмом та темпом, із різних вихідних положень тощо. Підвищення інтересу сприяють виконання фізичних вправ разом в колоні та шерензі, в парі, в колі. З дітьми можна використовувати творчі завдання типу: придумати, у кого або у що можуть перетворитися м'ячі, гімнастична палиця, скакалка, мат тощо (завдання «перетворення»); уявити про що можуть розмовляти предмети в спортивній залі (завдання «розмова») тощо. Також доцільно проводити з батьками консультації, семінари-практикуми, «круглі столи», брифінги, розповсюджувати інформаційні матеріали, організовувати спільні фізкультурно-оздоровчі заходи. Наведемо орієнтовну тематику визначених форм взаємодії.

Тематика консультацій: «Застосування інноваційних технологій у процесі навчання рухових дій»; «Особливості навчання дітей фізичним вправам»; «Творчий підхід до формування рухових навичок на етапі закріплення рухових дій»; «Формування рухово-творчих здібностей у дітей у системі фізичного виховання»; «Водоспад оздоровчих хвилинок: навчально-ігровий комплекс для самостійної ігрової діяльності»; «Музично-рухове виховання дітей» тощо.

Тематика круглих столів: «Засоби фізичного виховання дошкільників: від традиції до інновацій», «Як визначити оптимальну рухову активність дошкільників?», «Чи потрібно формувати витривалість у дітей дошкільного віку?», «Загартування дітей: потреба організму чи суспільства?» тощо.

Тематика семінарів-практикумів: «Ритмічні вправи з ботмерівської гімнастики», «Весела ранкова гімнастика», «Родинні фізкультурні хвилинки та паузи», «Гімнастика мозку в роботі з дошкільниками», «Правильне дихання – запорука здорової дитини», «Рухливі ігри виховного спрямування» тощо. Тематика брифінгів: «Йога для дошкільників», «Пальчикова гімнастика для ніг», «Народні засоби фізичного виховання», «Виховання фізично здорових дітей природними засобами загартування», «Фізичне виховання в різних країнах світу», «Взаємозв'язок естетичної та фізкультурно-оздоровчої діяльності сім'ї» тощо. Тематика спеціальних фізкультурно-оздоровчих заходів: веселі старту («Ми – спортивна родина», «Фізкультурна мандрівка», «Один – за всіх і всі – за одного» та ін.); дні здоров'я, спортивні брейн-ринги («Ми в спорті, як риба у воді», «Спортивні ігри», «Відомі спортсмени», «Хочу все знати» та ін.); фестивалі народних ігор,

фізкультурні свята та розваги («Сонце, повітря та вода – наші найкращі друзі», «Олімпійці серед нас», «Робінзони», «Карусель здоров'я» та ін.), туристичні мандрівки вихідного дня («За чистим повітрям», «Лісовими стежинами», «У пошуках едельвейсу», «Лісові рослини-помічники» та ін.). Тематика інформаційних матеріалів: «Техніка безпеки в русі», «Виховання рухових якостей», «Активність дитини в обмеженому просторі квартири», «Комплекси загальнорозвивальних вправ для всієї родини», «Предмети (м'яч, гімнастична палиця, обруч тощо) на службі в царіці Фізкультури», «Особливості використання фітбол-гімнастики», «Степ-платформа вдома» тощо.

Висновки і пропозиції. Необхідною умовою реалізації оздоровчих завдань фізичного вихо-

вання є усвідомлення педагогами великої відповідальності за здоров'я і фізичний розвиток дітей, важливості активної рухової діяльності особистості. Модернізація змісту дошкільної освіти передбачає її орієнтацію на гуманізацію життєдіяльності дошкільника, формування його рухової сфери, на охорону та зміцнення здоров'я, на створення розвивальних умов для повноцінного прояву дитиною базових особистісних якостей у взаємодії з гармонією простору. Будь-яка програма профілактики чи оздоровлення буде лише тоді корисною й ефективною, коли вона проводитиметься щоденно. Перспективи подальших розвідок вбачаємо в розробці методичних рекомендацій щодо використання елементів ботмерівської гімнастики у роботі з дітьми дошкільного віку.

Список літератури:

1. Богініч О.Л. Фізичне виховання, основи здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку / О.Л. Богініч, Н.В. Левінець, Л.В. Лохвицька, Л.А. Сварковська. – Київ : Генеза, 2013. – 128 с.
2. Голюк О.А. Методичні аспекти розвитку творчої уяви дітей дошкільного віку // Transformations in Contemporary Society: Humanitarian Aspects : monograph / Голюк О.А., Пахальчук Н.О. – Opole : The Academy of Management and Administration in Opole, 2017. – С. 223–229.
3. Загородня Л.П. Фізичне виховання дітей дошкільного віку : навчальний посібник / Загородня Л.П., Титаренко С.А., Барсуковська Г.П. – Суми : Університетська книга, 2011. – 272 с.
4. Пахальчук Н.О. Виховання почуття ритму в дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку засобами ботмерівської гімнастики / Н.О. Пахальчук // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал. – Суми : СумДПУ, 2015. – № 7(51). – С. 260–268.
5. Пахальчук Н. Фізичне виховання дітей старшого дошкільного віку та молодших школярів засобами ботмерівської гімнастики / Н. Пахальчук // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. – К. : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – Вип. 3(58). – С. 90–93.

Пахальчук Н.А., Мыруха О.И., Романенко Г.Н.

Винницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ АКТИВИЗАЦИИ ДВИГАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ ДЕТЕЙ

Аннотация

В статье освещаются особенности организации двигательной активности детей на основе выделенных педагогических условий. С целью определения уровней двигательной активности дошкольников выделены мотивационный, теоретико-практический и деятельностный критерии и использовались наблюдение, анкетирование, методики игрового тестирования. Результаты исследования выявили преобладание среднего и низкого уровней двигательной активности детей. В статье предложено использовать физкультурные игры-путешествия, творческие задания физкультурно-оздоровительного направления и др. Перспективы дальнейших исследований видим в разработке методических рекомендаций относительно использования оздоровительных видов гимнастики в работе с дошкольниками.

Ключевые слова: физкультурно-оздоровительные технологии, дети дошкольного возраста, взаимодействие с семьей, интерес к физическим упражнениям.

Pakhalchuk N.O., Myrukha O.I., Romanenko H.M.

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF ACTIVATION OF CHILDREN'S MOTIONAL ACTIVITY

Summary

The article deals with features of organization of children's motional activity in the system of sport and recreational activities in kindergarten based on specified pedagogical conditions. In order to determine the levels of preschoolers' motional activity the following levels were clarified: motivational, theoretical and practical, activational criteria, and observation and survey were used, methods of playing testing by Mykola Yefymenko, practical tasks of creative direction. Results of the study found the prevalence of medium and low levels of children's motional activity. The article deals with the main strategic direction of world and national education system development, solving the problem of preservation and enhancement of health, technologizing of this process, as the volume of cognitive information is constantly increasing because of the growing degree of mental load in the mode of a child's day. We find prospects for further investigations in the development of methodological guidelines regarding the use of recreational kinds of Bothmer's gymnastics in the process of work with preschool children.

Keywords: sport and recreational technologies, preschool children, interaction with family, interest in physical exercises.